

Xây dựng ngày gia đình Việt Nam – Một nét văn hóa gia đình thời hiện đại

Ủy ban dân số Gia đình và Trẻ em

Gia đình là cái nôi nuôi dưỡng cả đời người, là môi trường quan trọng trong giáo dục nếp sống và hình thành nhân cách con người. Trải qua nhiều thời kỳ phát triển, cấu trúc và quan hệ trong gia đình có những thay đổi nhưng chức năng cơ bản của gia đình vẫn tồn tại và vẫn là một trong những nhân tố quan trọng, không thể thiếu trong sự phát triển kinh tế – xã hội của đất nước. Việc Thủ tướng Chính phủ ra Quyết định 72/2001/QĐ-TTg, thành lập Ngày Gia đình Việt Nam 28/6, một lần nữa đã khẳng định vai trò quan trọng đó của gia đình đối với xã hội.

Nhận định về gia đình trong tình hình giai đoạn hiện nay, Chỉ định 49-CT/TW, ngày 21 tháng 2 năm 2005 của Ban Bí thư về xây dựng gia đình thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hóa đất nước, có viết *“nhiều giá trị đạo đức tốt đẹp của gia đình như hiếu nghĩa, thủy chung, kính trên nhường dưới đang có những biểu hiện xuống cấp. Sự xung đột giữa các thế hệ về lối sống và việc chăm sóc, nuôi dưỡng người cao tuổi đang đặt ra những thách thức mới...”*.

Thực tế cho thấy, nhịp sống công nghiệp đòi hỏi từng cá nhân phải nỗ lực tối đa trong lao động và học tập và có tác động rất mạnh đến xã hội nói chung và lối sống từng gia đình nói riêng, vừa có mặt tích cực là đời sống vật chất tinh thần của đại bộ phận nhân dân, của cộng đồng, xã hội được nâng lên, giúp gia đình thực hiện tốt hơn chức năng kinh tế, thoả mãn được những nhu cầu cơ bản của con người trong cuộc sống,; đồng thời kéo theo những hiện tượng, xu hướng gia đình hạt nhân ngày càng tăng lên, gia đình trực hệ “tam đại đồng đường” ngày càng giảm; nề nếp, thời gian sinh hoạt gia đình rất ít, thậm chí rất khó thực hiện (ví dụ khó có bữa cơm chung đầy đủ các thành viên, thậm chí ngày giỗ được tổ chức vào ngày nghỉ trong tuần...); lối sống, lối suy nghĩ của từng cá nhân...bị chi phối bởi thời gian, việc làm, kinh tế gia đình, dẫn đến quan hệ gia đình ngày càng lỏng lẻo, quan hệ dòng họ, thân thích càng mờ nhạt, trách nhiệm của các thành viên đối với gia đình chưa được thể hiện đúng mực; nề nếp, đạo đức, văn hóa gia đình ngày phôi phai...do thiếu nhiều điều kiện để duy trì phát triển nề nếp tốt trong gia đình (thiếu bóng dáng và sự quan tâm nhắc nhở giáo dục con cháu của người già, người lớn tuổi...). Việc phụng dưỡng người già gặp nhiều khó khăn khi các dịch vụ an sinh xã hội còn hạn chế; mặt khác, nhận thức của xã hội, cộng đồng chưa dễ dàng chấp nhận người già sống (được phụng dưỡng) ngoài gia đình, không phải do gia đình phụng dưỡng. Bên cạnh đó, chủ trương xây dựng nền văn hóa đậm đà bản sắc dân tộc của Đảng đã đi vào đời sống, tạo ra điều kiện để mọi tầng lớp nhân dân, cơ quan đơn vị hoạt động văn hóa, nhất là lĩnh vực nghệ thuật, bảo tồn di tích...tham gia lưu giữ, phát huy các giá trị của dân tộc Việt Nam, các giá trị văn hóa tốt đẹp của dân tộc như “đạo hiếu thảo, tình thủy chung, đức hy sinh, nghĩa đồng bào” đã được đề cập đến, đã có nhiều mong muốn tiếp tục tô đẹp, củng cố, phát huy trong xã hội hiện đại, nhưng còn gặp nhiều khó khăn cản trở bởi gia đình chính là nơi thực hiện tốt nhất thì đang gặp các trở ngại chưa chuyển hóa, tiếp biến kịp các giá trị này trong tình hình mới.

Cuộc tìm hiểu để củng cố phát huy và xây dựng các giá trị văn hóa trong gia đình Việt Nam đã được thực hiện nhiều năm qua trong sự chuyển động chung xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc nhưng công tác này còn cần rất nhiều điều kiện khác nữa. Năm 2000, Chỉ thị 55-CT/TW, ngày 28/6/2000 của Đảng ban hành đề cập đến một ngày gia đình trong Tháng hành động vì trẻ em hàng năm, ngày 04/05/2001, Quyết định số 72/2001/QĐ-TTg quyết định ngày 28/6 hàng năm là Ngày Gia đình Việt Nam là “cú hích” quan trọng xác định rõ nét vai trò gia đình – đơn vị tế bào xã hội, nơi phải củng cố, lưu giữ,

phát huy các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp và tiếp nhận xây dựng các giá trị văn hóa mới trong gia đình.

Ngày GDVN được xác định đúng thời điểm, trong bối cảnh xã hội cần được sự khẳng định rõ hơn về vai trò, vị trí thiết yếu của nền tảng gia đình, đáp ứng mong muốn của đại bộ phận nhân dân về lưu giữ, phát huy văn hóa truyền thống gia đình Việt Nam, nhất là trong giai đoạn xã hội Việt Nam hiện nay có những biến động về kinh tế – xã hội. Từ năm 2001 đến nay, thực hiện Quyết định của Thủ tướng Chính phủ, hàng năm, đến ngày 28/6, các ngành, các cấp, địa phương thành phố Hồ Chí Minh đều tổ chức các hoạt động “Ngày Gia đình Việt Nam”, thu hút sự quan tâm, chú ý và tham gia của nhân dân vào các sinh hoạt thiết thực, tăng cường tuyên truyền vận động để nâng cao nhận thức, hành động gia đình, toàn xã hội về vai trò gia đình đối với xã hội và cá nhân, cũng như trách nhiệm chăm lo xây dựng gia đình, trên cơ sở đó, Ngày Gia đình Việt Nam 28/6 hàng năm được tổ chức ngày càng quy mô hơn, sáng tạo hơn.

Sau 5 năm triển khai tổ chức cho thấy công tác chỉ đạo, hướng dẫn tổ chức, truyền thông, tuyên truyền giáo dục lĩnh vực gia đình nói chung, về sự kiện Ngày hội nhân Ngày Gia đình Việt Nam 28/6 nói riêng được tiến hành thường xuyên và ngày càng tăng cường hơn, có sự hưởng ứng tích cực của các Sở, ngành, các cấp, các cơ quan truyền thông đại chúng, triển khai và tổ chức lan tỏa đến từng địa phương, khu phố/ấp, đội/nhóm.

Các hoạt động ngày càng phong phú về hình thức tổ chức; nâng cao về nội dung chất lượng. Từ hội nghị, báo cáo chuyên đề về “Vai trò của gia đình trong việc bảo vệ trẻ em”, “vai trò của người chồng, người cha trong gia đình”, “phòng chống bạo lực trong gia đình”, “Cần làm gì để thực hiện Bình đẳng giới trong mỗi gia đình”, “truyền thống tốt đẹp trong gia đình Việt Nam”, “Gia đình Việt Nam trong tiến trình công nghiệp hóa – hiện đại hóa”, “Hội nhập, giao lưu văn hóa kinh tế với các nước trong khu vực và trên thế giới”, “Những truyền thống tốt đẹp của gia đình Việt Nam”... Đồng thời cũng là các buổi gặp gỡ, giao lưu, trao đổi kinh nghiệm, nhân rộng mô hình xây dựng gia đình theo tiêu chí “No âm, bình đẳng, tiến bộ, hạnh phúc và bền vững”; đến hội thảo “Những thách thức đối với sự bền vững gia đình ngày nay”... thu hút sự quan tâm, sự tham gia của nhân dân, của các nhà nghiên cứu, của các ngành các cấp có liên quan. Toàn thành đã tổ chức nhiều hoạt động tuyên dương gia đình nữ công nhân viên chức lao động giỏi, nuôi con học giỏi, ngày Hội gia đình thanh niên trẻ, Hội thi gia đình nuôi con khỏe (Sở Y tế, năm 2003), Bữa ăn dinh dưỡng gia đình (Quận 1, năm 2001)...; tuyên dương hơn 1.585 bà mẹ đơn thân nuôi con ngoan - thành đạt; công tác xây dựng gia đình văn hóa trong 5 năm qua, Ban chỉ đạo các cấp đã công nhận 8.969.454 lượt hộ đạt danh hiệu gia đình văn hóa.

Bên cạnh đó, một số doanh nghiệp như Công viên văn hóa Đầm Sen, Khu dân cư Phú Mỹ Hưng,... đã tổ chức Ngày hội gia đình với các hoạt động văn hóa, thể thao, sinh hoạt vui chơi giải trí khác tạo điều kiện cho các gia đình trong khu dân cư, các gia đình trong thành phố có dịp vui chơi giải trí cùng nhau trong ngày hội, cảm nhận được ý nghĩa sum họp gia đình trong ngày này. Cũng trong không khí đó, hầu như ở tất cả khu dân cư khác trên địa bàn thành phố các tổ chức xã hội, tổ chức xã hội chính trị đã phát động đoàn viên, hội viên tổ chức nhiều sinh hoạt hưởng ứng Ngày Gia đình Việt Nam như hàng ngàn cuộc sinh hoạt của các câu lạc bộ xây dựng gia đình hạnh phúc, của các câu lạc bộ văn hóa, nghệ thuật, sở thích của người cao tuổi (dưỡng sinh, văn nghệ, cờ tướng...), của câu lạc bộ gia đình nông dân phát triển bền vững, câu lạc bộ ông bà và cháu.... Nội dung liên quan gia đình được các câu lạc bộ, đội nhóm trên đưa vào nội dung chương trình hoạt động thường kỳ và đẩy mạnh vào thời điểm trước và trong Ngày Gia đình Việt Nam, như tổ chức các buổi trao đổi, nói chuyện chuyên đề về xây dựng hạnh phúc gia đình, các buổi giáo dục truyền thống về gia đình, tổ chức lễ chúc thọ người cao tuổi, tổ chức kỷ niệm ngày cưới cho các cặp vợ chồng người cao tuổi, tuyên dương các gia đình vượt khó, hạnh phúc... Các hoạt động được tổ chức trong không khí ấm áp, thân ái, có tác động đến ý thức, nhận thức và được sự hưởng ứng của người dân, góp phần động viên được các gia đình nghèo, gia đình có hoàn cảnh khó khăn vượt khó để xây dựng gia đình

hạnh phúc, phụng dưỡng người già, nuôi dạy con trở thành con ngoan – trò giỏi....Các sinh hoạt nhân Ngày Gia đình Việt Nam được tổ chức tại cộng đồng, với sự tham dự, quan sát của nhiều hộ gia đình đã góp phần tác động tích cực đến ý thức, nhận thức về gia đình của từng cá nhân, từng gia đình và trách nhiệm của gia đình – xã hội trong xây dựng gia đình no ấm, bình đẳng, tiến bộ và hạnh phúc, đẩy mạnh công tác bảo vệ chăm sóc, giáo dục trẻ em, góp phần củng cố, duy trì, phát huy những giá trị văn hóa tốt đẹp của dân tộc Việt Nam được lưu giữ trong gia đình; đồng thời tiếp nhận xây dựng các giá trị văn hóa mới trong thời hiện đại.

Về phía gia đình – mỗi tế bào xã hội đều nhận ra ý nghĩa tích cực về một ngày cho gia đình mình, có lý do để nêu ra một kế hoạch, một công việc tích cực, một sự điều chỉnh nào đó để làm cho gia đình mình tốt hơn, hạnh phúc hơn; bữa cơm bình thường có thể có thêm phần tuyên bố lý do về Ngày gia đình, để làm tiền đề cho một cuộc sinh hoạt, một hành động chăm sóc nào đó giữa những thành viên gia đình mà lâu ngày do bận bịu lo toan của cuộc sống họ đã thiếu thời gian, điều kiện, lý do để thực hiện, thể hiện. Đến đây cần thiết phải xem xét rằng, vậy thì Ngày gia đình Việt Nam với những sinh hoạt trong gia đình ấy thì có khác gì chẳng với những ngày nghỉ, ngày lễ, tết gia đình có được trong năm. Câu trả lời có thể dành cho mỗi gia đình, tuy nhiên mọi ngày nghỉ lễ tết trong năm đều là điều kiện sum họp gia đình và thậm chí hàng ngày trong các bữa cơm gia đình đều có thể là điều kiện tốt nhất cho gia đình sum họp, chăm sóc lẫn nhau, tạo nên tình yêu thương gắn bó thành viên gia đình, góp phần tạo nên sức sống bền vững cho mỗi gia đình nếu những trụ cột và cột trụ gia đình quan tâm và biết tạo ra những điều kiện. Nhưng có nhiều gia đình không thể thực hiện được, thì một ngày được gọi là Ngày gia đình Việt Nam khi mọi người mọi nhà đều nghĩ rằng đó là cho gia đình của mình, hãy bàn về gia đình, làm gì đó cho gia đình của mình sẽ tạo điều kiện để mọi người hướng vào việc củng cố xây dựng chính gia đình mình và góp phần hiệu quả xây dựng gia đình Việt Nam.

Có thể khẳng định rằng 5 năm qua, Ngày Gia đình Việt Nam 28/6 những năm qua đã đi vào đời sống, được sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo, tạo điều kiện của Đảng, chính quyền các cấp; các ban ngành đoàn thể tích cực hướng dẫn các sinh hoạt quần chúng hưởng ứng Ngày Gia đình ở cơ sở. Tuy nhiên các hoạt động chỉ đạo và tổ chức thực hiện của các ngành, cấp cho Ngày Gia đình Việt Nam 28/6 chưa thực sự tạo được tâm thế xã hội nô nức chờ đón. Các cơ quan truyền thông đại chúng chưa xem Ngày gia đình Việt Nam là ngày lễ quan trọng trong năm. Do vậy, Ngày Gia đình Việt Nam ở nhiều địa phương được xem là sự kiện riêng của Ngành Dân số, Gia đình và Trẻ em, chưa có trong chương trình lễ hàng năm của tỉnh/thành được Ủy ban nhân dân tỉnh/thành phê duyệt. Bên cạnh đó, có nhiều hoạt động về gia đình lâu nay do rất nhiều ngành, đoàn thể thực hiện tiêu biểu như công nhận gia đình văn hóa, xây dựng câu lạc bộ gia đình, chúc thọ người cao tuổi,...và còn nhiều hoạt động khác liên quan đến mục đích xây dựng gia đình nhưng với các kế hoạch trải ra trong năm không trùng hợp thời gian qua vẫn chưa được sự chỉ đạo điều tiết kế hoạch chuyên về thời điểm kỷ niệm Ngày Gia đình Việt Nam tháng 6 hàng năm nhằm tạo ra sự tập trung về các hoạt động cùng mục đích xây dựng gia đình tạo ấn tượng mạnh và sức thuyết phục về Ngày Gia đình Việt Nam 28/6. Các sinh hoạt ở cộng đồng cho nhân dân nhân được tổ chức vào Ngày Gia đình Việt Nam lâu nay tuy có rầm rộ nhưng vẫn bó hẹp trong một bộ phận nhân dân, người lao động, cá nhân tham gia sinh hoạt trong các hội, nhóm,...chưa có những hoạt động có thể thu hút đại trà, đông đảo nhân dân quan tâm tự thân tham gia như một ngày lễ hội.

Để Ngày Gia đình Việt Nam thật sự đạt ý nghĩa, đi đúng định hướng, Ủy ban Dân số, Gia đình và Trẻ em thành phố kiến nghị:

Đảng và Nhà nước cần tạo thêm điều kiện để chủ trương xây dựng Ngày Gia đình Việt Nam thật sự trở thành ngày lễ hội nhân dân. Cụ thể :

+ Trung ương cần có tổ chức các hoạt động lễ hội qui mô quốc gia hoặc khu vực nhân Ngày Gia đình Việt Nam thu hút sự tham gia của nhiều địa phương với các sinh hoạt văn hóa, thể

thao, du lịch có quy mô lớn. Hoạt động được sự tham gia đưa tin trên sóng phát thanh, truyền hình cả nước để nhân được mục đích tham dự lễ hội Ngày gia đình Việt Nam tại chỗ hoặc tiếp cận qua các phương tiện nghe nhìn. Các lễ hội cần được chuẩn bị ngay từ năm 2007 tổ chức ở cấp khu vực lần lượt từ 2008, 2009 để đến năm 2010 kỷ niệm 10 năm Chính phủ ban hành Quyết định 72 về Ngày Gia đình Việt Nam 28/6 có thể có một hoạt động lễ hội cấp toàn quốc.

+ Trên cơ sở đó các cấp, các ngành từ trung ương đến địa phương tham mưu lãnh đạo xây dựng kế hoạch, định hướng xây dựng lễ hội gia đình và có sự đầu tư, tạo điều kiện thực hiện các lễ hội gia đình trong những năm trước 2010, chuẩn bị cho 10 năm ban hành Quyết định 72/2001/QĐ-TTg tại chính địa phương và sẵn sàng tham gia toàn quốc.

+ Tiếp tục đẩy mạnh công tác chỉ đạo các cơ quan truyền thông đại chúng, báo chí, phát thanh truyền hình trong công tác tuyên truyền cho Ngày Gia đình Việt Nam.

+ Triển khai, vận động các tổ chức, mặt trận đoàn thể, phối hợp liên ngành tổ chức các nội dung, hoạt động hướng về tuần lễ gia đình và xây dựng gia đình với trọng tâm, quy mô và nâng cao về nội dung, chất lượng, phù hợp với từng nhóm đối tượng, lứa tuổi, tạo tiền đề cơ bản, vững chắc để Ngày Gia đình Việt Nam 28/6 thật sự trở thành Ngày hội của toàn dân, toàn xã hội;

+ Đảm bảo, tăng cường các chế độ chính sách, an sinh xã hội cho người cao tuổi, phụ nữ, trẻ em, các gia đình có hoàn cảnh nghèo, khó khăn... ;

+ Đẩy mạnh việc nghiên cứu và truyền thông, tuyên truyền, giáo dục về các lĩnh vực, vấn đề liên quan gia đình; đưa nội dung giáo dục gia đình vào trong các cấp học.

+ Đặc biệt, nhà nước cần có chế độ, tạo điều kiện cho các thành viên trong từng gia đình được một ngày nghỉ thật sự trọn vẹn để thành viên đó có thời gian sum họp cùng gia đình, người thân, tạo nề nếp thật sự nhằm nhắc nhở, nâng cao trách nhiệm gia đình, thành viên trong xây dựng bảo vệ gia đình, bảo vệ tế bào lành mạnh của xã hội.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định “Nhiều gia đình cộng lại mới thành xã hội, gia đình tốt thì xã hội mới tốt, xã hội tốt thì gia đình càng tốt. Hạt nhân của xã hội là gia đình”, trên cơ sở đó, Ủy ban Dân số, Gia đình và Trẻ em thành phố tham gia nội dung “*Xây dựng Ngày Gia đình Việt Nam – một nét văn hóa gia đình thời hiện đại*”, góp phần xây dựng thành phố Hồ Chí Minh ngày càng văn minh - hiện đại. /.